

Андрей Тихомиров
Сино-Тибет тобының халықтары

Андрей Тихомиров

Сино-Тибет тобының халықтары

«Автор»

2023

Тихомиров А.

Сино-Тибет тобының халықтары / А. Тихомиров — «Автор»,
2023

Сино-Тибет халықтары негізінен халықтың көп бөлігі тұратын Қытай аумағында тұрады. Сино - Тибет немесе қытай-тибет халықтарына мыналар жатады: тибет-бирма халықтары, бай (байцзы, байни) және Қытай халықтары, олар: дунган, Хань (қытайлықтар), хоа, хуизу. Сино-Тибет халықтарына Бутан (негізінен бхотия, ресми тілі - бхотия немесе дзонг-ке, Тибетке жақын), Мьянма және Сингапур тұрғындарының көпшілігі жатады. Сино-Тибет халықтарының едәуір топтары Таиланд, Вьетнам, Лаос, Непал, Үндістан және т. б.

© Тихомиров А., 2023

© Автор, 2023

Андрей Тихомиров

Сино-Тибет тобының халықтары

Қытайлар, Мьянма (бирмалықтар) және тибеттіктер сино-Тибет немесе қытай-тибет халықтарының үлкен отбасының бөлігі болып табылады. Орталық және Шығыс Азиядағы ежелгі түріктер, моңғолдар мен тунгус-маньчжурлардың көршілері Қытай-Тибет отбасы халықтарының ата-бабалары болды, олар бастапқыда Батыс және Орталық Қытайда оңтүстігінде Цинлина тауларына дейін өмір сүрген. Біздің дәуірімізге дейінгі III мыңжылдықтан бастап бұл отбасының әртүрлі тайпалары оңтүстікке қарай қоныстана бастады және біртіндеп Тибет, Оңтүстік Қытай және Үндіқытай бөліктерін игерді. Одан әрі оңтүстікте австроазиялық және австронезиялық тайпалар өмір сүрді. Біріншілері бастапқыда Қытайдың оңтүстік-батысы мен Үндіқытайдың солтүстігін алып жатты, ал екіншісі Тынық мұхитының жағасында Шығыста өмір сүрді: ежелгі қытай дереккөздері оларды Шығыс Азияның оңтүстігінде кең таралған юэ тайпаларының құрамына енгізді. Біздің эрамызға дейінгі II мыңжылдықта австроазиаттар бүкіл Үндіқытайға таралып, Шығыс Үндістанға жетті, онда мұнда халықтары пайда болды, ал керемет теңізшілер болған австронезиялықтар Тайваньды, Филиппиндерді және бүкіл Индонезияны қоныстандырды, онда олар ежелгі тайпаларды, мүмкін папуаларға жақын. Индонезиядан біздің эрамызға дейінгі I мыңжылдықта Мадагаскар қоныстанған сияқты. Сол кезде Австронезиялықтардың Океанияның сансыз аралдарына қоныстануы басталды. Бұл батыл штурмандардың жекелеген топтары, мүмкін, Америка жағалауларына жетті. Сино-Тибет халықтары-сино-Тибет отбасын құрайтын тілдердің туыстығымен біріктірілген немесе бұрын белгілі болғандай, тибет-қытай халықтары. Сино-Тибет халықтары негізінен халықтың көп бөлігі тұратын Қытай аумағында тұрады. Атаудың өзі олардың орналасқан жерін көрсетеді: Қытай (Sina – Қытайдың латынша атауынан) және Тибет (Тибет Қытай Халық Республикасының бөлігі). Сино-Тибет халықтарына Бутан халқының көпшілігі (негізінен бхотия, ресми тілі – бхотия немесе дзонг-ке, Тибетке жақын), Мьянма және Сингапур (халық негізінен қытайлар: халықтың 3/4 бөлігі, сондай-ақ малайлар, Үндістаннан, Пәкістаннан, Бангладештен, еуропалықтар) жатады. Сино-Тибет халықтарының едәуір топтары Таиландта, Вьетнамда, Лаоста, Непалда тұрады (ел халқының көпшілігі гурктар, олардың тілі – Непал немесе гурхали – үнді-еуропалық тілдердің жаңа үнді тобына жатады. Алайда, халықтың едәуір бөлігі-тибет-бирма тобының тілінде сөйлейтін халықтар: бхотия, гурунг, магар, неварлар), Үндістан және т. б.

Қазіргі классификация:

Сино – Тибет немесе қытай-тибет халықтары:

1. Тибето-Бирма халықтары:

Ангами
Апатани
Ачана
Бхотия
Гурунги
Дино
Дулундар
Және
Каренни
Карена
Качина
Лаху
Түлкі
Мандай

Магарлар
Манипури
Монпа
Мьянма (Бирма)
Нага
Наси
Неварлықтар
Падаунг
Пуми
Таманги
Тибеттіктер
Трипура
Туцзя
Толық
Бал
Цян
Шерпалар
2. Бай (байцзы, байни)
3. Қытай халықтары:
Дунган
Хань (Қытай)
Хоа
Хуизу

Бай ("ақ адамдар"; 1956 жылға дейін Қытай атауы – миңцзя; лису – ламо тілінде, наси – нама тілінде) – Қытайдың оңтүстік-батысындағы халық. Көпшілігі Дали автономиялық округінде, көршілес Юннань провинциясында, сондай-ақ Сычуань, Хунань және Гуйчжоу ҚХР. Қытайдың ресми танылған 56 ұлтының қатарына кіреді. Бай тілі-кейбір зерттеушілердің пікірінше, ерте бөлінген қытай тілдерінің бірі тибет-бирма тілдеріне жатады. 1950 жылдары латын графикасы негізінде жазу құрылды. Қытай тілі де кең таралған.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.